К. В. КІСЕЛЁЎ
Старшыня Совета Народных Камісараў БССР.

СЛАЎНАЕ ПЯЦІГОДДЗЕ

Пяць год таму назад, 15 сакавіка 1935 года Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Саюза ССР узнагародзіў Беларускую Совецкую Социялістычную Рэспубліку вышэйшай узнагародай—ордэнам Леніна за выдатныя поспехі ў развіцці социялістычнай прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

З пачуццём вялікай радасці і гордасці сустрэў беларускі народ гэту пастанову. Вышэйшая ўзнагарода натхніла партыйных і непартыйных большэвікоў Беларусі на новыя поспехі ў развіцці прамысловасці і земляробства.

За прайшоўшыя пяць год са дня ўзнагароджання нашай рэспублікі ордэнам Леніна таленавіты і працавіты беларускі народ пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі, ЦК ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна дабіўся новых поспехаў на ўсіх участках социялістычнага будаўніцтва.

У рэзультаце паспяховага выкананыя двух сталінскіх пяцігодак, у мінулым адсталая, забітая правінцыя царскай Расіі, Беларуская ССР ператварылася ў індустрыяльна-калгасную ордэнаносную рэспубліку. Занава створаны ў рэспубліцы такія галіны прамысловасці, як станкабудаўніцтва, хімічная, тэкстыльная, скураная, харчовая, дрэваапрацоўчая, сельскагаспадарчае машынабудаўніцтва і інш.

Па аб'ёму выпуск валавой прадукцыі прамысловасці БССР ужо ў 1937 годзе перавысіў даваенны ўзровень у 23 разы. А за годы сталінскіх пяцігодак у БССР пабудавана і асвоена звыш 1700 новых прадпрыемстваў, уведзен у эксплаатацыю рад буйных прадпрыемстваў, як Гомельскі шклозавод, Гомсельмаш, Крычаўскі цэментны завод, Аршанскі ільнокамбінат, Магілеўскі трубаліцейны завод і аўтарэмзавод і т. д. Унедраны новыя вытворчасці і асвоен выпуск новых вырабаў: матораў, гідратурбін, складаных станкоў, піяніна, ацэтонавых растваральнікаў і інш.

У 1913 годзе на душу насельніцтва ў Беларусі прыходзілася нават у параўнанні з Расіяй у 3,5 раза менш прадукцыі і ў 15 разоў менш электраэнергіі. Удзельная вага саматужнай прамысловасці ў валавой прадукцыі складала 70 проц. Не параўнальнай з гэтым стала Беларуская ССР за годы совецкай улады. Толькі за 1937 год адной Віцебскай чулочна-трыкатажнай фабрыкай «КІМ» было выпушчана прадукцыі на 90 млн. руб., у той час, як увесь аб'ём прадукцыі цэнзавай прамысловасці дарэволюцыйнай Беларусі раўняўся 90 млн. руб. Адна скургалантарэйная фабрыка ў Мінску выпускае прадукцыі ў 6 разоў больш усёй прадукцыі, якая выраблялася абутковa-скуранoй прамысловасцю ў дарэволюцыйнай Беларусі. Беларускія станкі, запалкі, шкло, лес, лён заваявалі ўсесаюзную славу.

Пры совецкай уладзе народныя багацці рэспублікі эфектыўна выкарыстоўваюцца, накіраваны на паляпшэнне дабрабыту працоўных. Торф, якім так багата наша рэспубліка, стаў асноўным відам паліва. Дабыча яго супроць дарэволюцыйнага часу павялічылася ў 180 разоў, а выпрацоўка электраэнергіі — у 100 разоў.

З кожным годам прамысловасць Беларускай ССР прыходзіць усё да новых і новых дасягненняў.

Даклад таварыша Сталіна на XVIII з'ездзе ВКП(б), рашэнні з'езда з'явіліся практычнай праграмай далейшай барацьбы за пабудову комунізма ў нашай краіне.

Немалыя поспехі дасягнуты Беларускай рэспублікай за прайшоўшы год у развіцці прамысловасці. Саюзна-рэспубліканскія і рэспубліканскія прамысловыя наркаматы БССР выканалі план па аб'ёму валавой прадукцыі на 101,4 проц., што перавышае ўзровень 1938 года на 7 проц. Кааперацыйная прамысловасць перавысіла план на 6,1 проц. і забяспечыла прырост прадукцыі на 28 проц. у параўнанні з 1938 годам. Прадукцыйнасць працы ў прамысловасці (выпрацоўка на аднаго рабочага) вырасла ў 1939 годзе на 13,3 проц. Сярэдняя заработная плата рабочых прамысловасці за мінулы год у адносінах да 1938 года складае 121,2 проц.

Выключна цяжкім было становішча працоўнага сялянства дарэволюцыйнай Беларусі. Тошчыя, выпучаныя палоскі зямлі, апрацоўваемыя прымітыўным спосабам, давалі нізкі ўраджай. Недаяданне было звычайнай з'явай у беларускай вёсцы. Людзі павінны былі прымешваць у ежу мох, кару, салому. Масавыя захворванні — тыф, халера, каўтун не выходзілі з сялянскага двара. Голад і холад гнаў тысячы тружанікаў на пошукі лепшага жыцця. Статыстыка паказвае, што за 12 дарэволюцыйных год з Беларусі эмігрыравала ў Амерыку 80 тыс. чалавек, перасялілася ў Сібір 642 тыс. чалавек. Такая была безрадасная карціна беларускай дарэволюцыйнай вёскі. Многа песень, легенд і сказанняў было складзена беларускім народам аб годах цяжкіх пакут. Але цяпер адышла ў нябыт жабрацкая, поўгалодная беларуская вёска. На месцы раздробленых аднаасобных сялянскіх гаспадарак выраслі квітнеючыя калгасы, у якіх сяляне знайшлі верны шлях да радаснага і заможнага жыцця.

У выніку ажыццяўлення другога пяцігадовага плана сельская гаспадарка БССР, як і ўсяго Совецкага Саюза, прадстаўляе сабою буйную механізаваную социялістычную гаспадарку ў выглядзе соўгасаў, МТС і калгасаў. На цяперашні час у БССР створана звыш 9665 калгасаў, якія аб'ядналі 90,6 проц. сялянскіх гаспадарак і займаюць 96,7 проц. пасеўных плошчаў. 8 мільёнаў га зямлі замацавана за калгасамі навечна. Перадаўшы зямлю калгасам, совецкая дзяржава не абмяжоўваецца простым назіраннем за тым, як яна выкарыстоўваецца. Наша партыя, дзяржава клапоцяцца аб тым, каб зямля па-сапраўднаму служыла справе ўмацавання калгасаў, росту іх грамадскай гаспадаркі, заможнасці калгаснікаў, і ні ў якім разе не стала прадметам нажывы асобных людзей. Аб гэтым гаворыць той факт, што за апошні час Цэнтральным Камітэтам нашай партыі і саюзным урадам прыняты цэлы рад рашэнняў, накіраваных на арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, МТС і соўгасаў.

Наша партыя, совецкі ўрад ажыццяўлялі і будуць ажыццяўляць кантроль за правільным выкарыстаннем грамадскіх зямель калгасаў, дапамагаюць і будуць у далейшым дапамагаць калгасам весці сваю гаспадарку з найбольшай выгадай як для сваёй социялістычнай дзяржавы, так і для саміх калгаснікаў.

З года ў год расце тэхнічнае ўзбраенне социялістычнага земляробства. У БССР створана 234 машынна-трактарных станцыі. На палях Совецкай Беларусі працуе больш 8 тысяч трактараў, каля 1400 камбайнаў, 4000 аўтамабіляў, 3100 трактарных сеялак, дзесяткі тысяч складаных і поўскладаных малацілак і другіх сельскагаспадарчых машын. Усё гэта з'яўляецца яркім доказам клопатаў комуністычнай партыі, асабіста таварыша Сталіна аб Совецкай Беларусі, аб беларускім народзе.

За годы сталінскіх пяцігодак дасягнуты значныя поспехі ў развіцці жывёлагадоўлі ў БССР. Калгасныя таварныя фермы сталі адной з важнейшых крыніц павышэння грашовых даходаў калгасаў і заможнасці калгаснікаў. Даходы калгаснікаў ад жывёлагадоўлі з кожным годам павялічваюцца. Колькасць калгасных таварных ферм няўхільна расце. Калгасы сталі моцна на ногі, забяспечылі калгаснікам усе ўмовы для заможнага і культурнага жыцця.

У барацьбе за высокія сталінскія ўраджаі, за ўздым социялістычнай жывёлагадоўлі, за права ўдзелу ва Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы калгасы і калгаснікі Беларускай ССР у 1939 годзе дасягнулі немалых поспехаў. Прайшоўшы 1939 год быў знамянальным годам арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў і соўгасаў. Не глядзячы на неспрыяльныя кліматычныя ўмовы, валавы збор прадуктаў у калгасах вырас у параўнанні з 1938 годам па зернавых на 6 проц., па ільнавалакну — на 6,7 проц.

Шырока разгарнуўся стаханаўскі рух у калгасах Беларускай ССР. З кожным годам расце армія стаханаўцаў сельскай гаспадаркі, усё больш шырыцца социялістычнае спаборніцтва, барацьба за ўнядрэнне перадавой агратэхнікі, за моцную працоўную дысцыпліну, за рост грамадскай гаспадаркі ў калгасах.

На Ўсесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку, якая з'явілася аглядам выдатных перамог калгаснага земляробства, ад Беларускай ССР былі прадстаўлены 283 калгасы, 243 жывёлагадоўчых фермы, 40 соўгасаў, 35 калгасных пчалаводных пасек, дзве МТС, 9 іншых гаспадарак, адзін навуковы сельскагаспадарчы інстытут і 3940 перадавікоў, арганізатараў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

За выдатныя поспехі ў галіне сельскай гаспадаркі 6 калгасаў рэспублікі ўзнагароджаны ордэнамі Саюза ССР.

У 1939 годзе асабліва вялікая работа праароблена па сяленню хутарскіх двароў у калгасныя цэнтры. Гэта мерапрыемства мае выключна вялікае значэнне ў справе арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў. На 1 студзеня 1938 года ў Беларусі налічвалася 160 тысяч хутароў, гэта значыць, што 21 проц. усіх сялянскіх двароў былі расселены па хутарах. На 1 студзеня 1940 года сселена 106.457 хутароў. Такі кароткі пералік тых дасягненняў, якіх дабіліся калгасы і калгаснікі ў 1939 годзе.

За апошнія годы праведзена вялікая работа па добраўпарадкаванню гарадоў Беларусі. Ужо закончаны і зацверджаны СНК БССР генеральныя планы рэканструкцыі 11 найбольш буйных гарадоў рэспублікі. Зусім стала непазнавальнай сталіца БССР — Мінск. З захалустнага правінцыяльнага горада Мінск у сучасны момант ператварыўся ў добраўпарадкаваны социялістычны горад. «Айцы» і «апекуны» горада ў мінулым расходвалі на дабрабыт на аднаго чалавека 75 капеек у год. Вуліцы па вечарах асвятляліся толькі ў цэнтры. Увесь горад налічваў 179 вулічных ліхтароў.

Зараз вуліцы горада Мінска асвятляюцца 1485 магутнымі электрычнымі лямпамі. За годы совецкай улады магутнасць электрастанцыі горада павялічылася ў 13—14 разоў. Толькі за два апошнія годы на далейшае пашырэнне трамвайнай гаспадаркі, водаправода, будаўніцтва лазняў і добраўпарадкаванне горада (брукаванне і асфальтаванне вуліц, азеляненне, пабудова мастоў) укладзена 14 мільёнаў руб.

Побач з велізарнейшым ростам усёй народнай гаспадаркі вырасла і расцвіла культура беларускага народа, нацыянальная па форме і социялістычная па зместу. Большэвіцкая партыя і совецкая ўлада развязалі творчыя сілы беларускага народа, стварылі ўсе ўмовы для ўсебаковага росту яго духоўных здольнасцей і талентаў. Пад кіраўніцтвам нашай партыі і яе геніяльнага правадыра вялікага Сталіна беларускі народ дабіўся велізарных дасягненняў у культуры і мастацтве.

Царскі ўрад прымаў усе меры да таго, каб трымаць насельніцтва ў цемнаце і невуцтве, усяляк падтрымліваў цэрквы, касцёлы, насаджаў рэлігійны дурман. На народную асвету ў 1913 годзе па ўсёй Расіі, у тым ліку і ў Беларусі, расходва-

(Працяг гл. на 4-й стар.)

ПРЭЗІДЭНЦКАЯ БІБЛІЯТЭКА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

СЛАЎНАЕ ПЯЦІГОДДЗЕ

(Працяг).

ласа толькі 80 кап. на кожнага навучаючагася. У рэзультаце 75 проц. усяго насельніцтва было непісьменнымі, а сярод жанчын непісьменнасць дасягала 90 проц. У сучасны момант ва ўсходніх абласцях Беларускай ССР у асноўным закончана ліквідацыя непісьменнасці і малапісьменнасці.

За годы сталінскіх пяцігодак пабудавана больш 565 новых сталінскіх школ, у якіх збучаецца ў чатыры разы больш вучняў, чым у 1914—1915 гг.

За апошнія годы ў народнай асвеце адбыліся глыбокія якасныя зрухі. Яны ідуць па лініі бурнага росту сярэдняй асветы, што ў сваю чаргу азначае пад'ём культуры працоўных Беларускай ССР. Наколькі вялік размах сярэдняй школы ў БССР за апошнія годы, гавораць наступныя даныя: у 1932—1933 гг. у Беларусі было 30 поўных сярэдніх школ, а ўжо ў 1937—1938 вучэбным годзе лік поўных сярэдніх школ узрос да 409 — рост у 13 разоў. У 8—10 класах у 1932—33 гг. абучалася 700 чалавек, а ў 1937—1938 вучэбным годзе ў гэтых класах ужо было 35,2 тыс. чалавек — рост у 50,3 раза.

Да Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі была толькі 1 вышэйшая навучальная ўстанова, а зараз ёсць 22 вышэйшых навучальных установы, 41 навукова-даследчая ўстанова.

Бурны рост сеткі школ як агульнаадукацыйных, так і спецыяльных, вышэйшых навучальных устаноў забяспечыў насычанасць народнай гаспадаркі Беларускай ССР кваліфікаванымі кадрамі. На 1 студзеня 1939 г. у Беларусі ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі налічвалася звыш 13 тыс. спецыялістаў з вышэйшай асветай: інжынераў, педагогаў, аграномаў, урачоў, эканамістаў і другіх спецыяльнасцей. Асабліва выраслі кадры педагогаў і ўрачоў. У 1932 г. на 100 тыс. насельніцтва прыходзілася 32 урачы і 415 настаўнікаў. На пачатак 1939 года на 100 тыс. насельніцтва прыходзіцца 47 урачоў і 604 настаўнікі.

Вырасла тэатральная культура беларускага народа. У сучасны момант працуе 16 тэатраў, філармонія, кансерваторыя і цэлы рад тэатральных, музыкальных навучальных устаноў. Ярка расцвіла народная творчасць беларускага народа, якая з'яўляецца той крыніцай, з якой чэрпае свае сілы прафесіянальны тэатр. Беларуская ССР не мала вырасціла сваіх вучоных, артыстаў, мастакоў, пісьменнікаў і паэтаў.

Работнікі мастацтваў Беларускай ССР скора пакажуць свае дасягненні на дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве.

Наша партыя, наш урад, няўхільна ажыццяўляючы палітыку міру, забяспечылі працоўным мірную працу і няспынны рост развіцця ўнутраных сіл нашай дзяржавы.

З'еднаны вялікі беларускі народ пад кіраўніцтвам нашай партыі і правадыра працоўных усяго свету таварыша Сталіна з нябачаным уздымам прыступіў да вялікіх работ 1940 года, да выканання задач, пастаўленых трэцім пяцігадовым планам.

У трэцім пяцігоддзі перад БССР, як адной з рэспублік Савецкага Саюза, пастаўлены задачы, выцякаючыя з далейшай пабудовы комуністычнага грамадства, магутнага росквіту прадукцыйнасці працы, умацавання абароны і значнага паляпшэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных.

Адной з асноўных задач развіцця народнай гаспадаркі ў трэцяй пяцігодцы з'яўляецца правільнае размяшчэнне прадукцыйных сіл у рэспубліцы з пункту погляду набліжэння прадпрыемстваў да крыніц сыравіны і спажывання, максімальнае аслабаненне рэспублікі ад дальніх перавозак на аснове найбольшага і комплекснага асваення мясцовых відаў сыравіны і матэрыялаў.

Прыродныя багацці БССР надзвычай вялікія. Магутныя залежы торфа, багацце сыравінных рэсурсаў, будаўнічых матэрыялаў, вялікія запасы фасфарытаў, кварцавых пяскоў, крэйды і вапнякоў — усё гэта дазваляе шырока разгарнуць прамысловасць на мясцовай сыравіне.

У галіне развіцця мясцовай прамысловасці ў трэцім пяцігоддзі асаблівая ўвага надаецца пашырэнню вытворчасці мясцовых будаўнічых матэрыялаў, у прыватнасці вытворчасці цэмента, чарапіцы, цэглы.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы